

Tradiční přístup k bezpečnosti v mezinárodních vztazích

Petr Ocelík

MEB401 Teorie bezpečnosti a metodologie / MEB427 Bezpečnost: teorie a koncepty

29. září 2016

Osnova

- Tradiční přístupy k bezpečnosti v mezinárodních vztazích.
- Strategický a tržní přístup k energetické bezpečnosti.

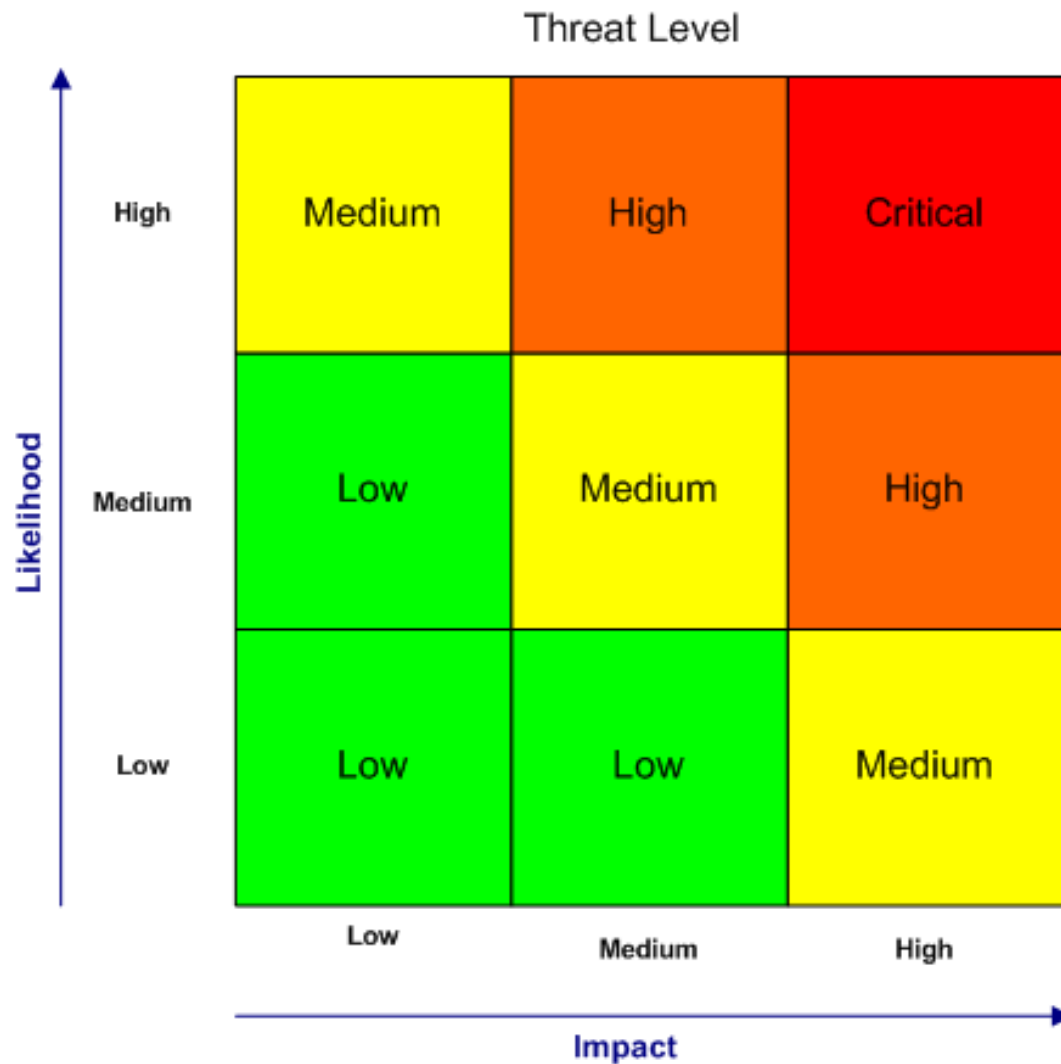
Koncept bezpečnosti

- Co je bezpečnost?
- O bezpečnost čeho/koho jde?
- Co je to bezpečnostní téma?
- Jak lze bezpečnosti dosáhnout?

Související koncepty

- **Referent object:** entita, která má být zabezpečena.
- **Security actor:** aktér vztahující se k referenčnímu objektu.
- **Threat:** zdroj potenciální či existující hrozby poškození či zničení referenčního objektu.
- **Risk:** pravděpodobnost, že daná hrozba se naplní.
- **Impact:** daný rozsahem hrozby a důležitostí referenčního objektu.

Impact-risk matrix



Tradiční přístup k bezpečnosti

- Zakotven (především) v realistické tradici.

referenční objekt	stát
aktér bezpečnosti	stát
hrozba	ozbrojený konflikt
hodnoty	územní integrita politická suverenita
opatření	zbrojení balancování

Realistická tradice

- **Hans Morgenthau:** *“National security must be defined as integrity of the national territory and its institutions.”* (1960: 563) ... *“The survival of a political unit, such as a nation, and its identity.”* (1952a: 973)
- **Walter Lippmann:** *“A nation is secure to the extent to which it is not in danger of having to sacrifice core values, if it wishes to avoid war, and is able, if challenged, to maintain them by victory in such a war.”* (1943: 51)
- **Arnold Wolfers:** *“Security, in an objective sense, measures the absence of threats to acquired values, in a subjective sense, the absence of fear that such values will be attacked.”* (1962: 149)

Realistická tradice

- **Stephen Walt:** security studies are *“the study of the threat use and control of military force.”* (Lynn-Jones 1991)
- **Kenneth Waltz:** *“In anarchy, security is highest end. Only if survival is assured can states safely seek such other goals ... The first concern of states is not to maximize power but to maintain their positions in the system.”* (1979: 126)
- **International security:** competition for power among states, understood in terms of military capabilities.

Tradiční přístupy

- Liberální tradice – odlišné důrazy.

referenční objekt	stát (jednotlivec)
aktér bezpečnosti	stát
hrozba	ozbrojený konflikt ekonomická recese
hodnoty	územní integrita ekonomická prosperita
opatření	instituce kolektivní bezpečnosti ekonomická integrace demokratizace

Liberální tradice

- **Ludwig von Mises:** *“Classical liberalism ... aims at a general recognition of the idea of economic freedom. If all peoples become liberal and conceive that economic freedom best serves their own interests, national sovereignty will no longer engender conflict and war. What is needed to make peace durable is neither international treaties ... and organizations like the defunct League of Nations or its successor, the United Nations. If the principle of the market economy is universally accepted, such makeshifts are unnecessary...”* (1949: 686)
- **Mezinárodní bezpečnost:** vedlejší produkt neregulovaných komerčních aktivit mezi státy a jednotlivci.

Liberální tradice

- **Olof Palme:** *“International security must rest on a commitment to joint survival rather than on the threat of mutual destruction.”* (1982: ix)
- **Bezpečnostní režim:** mezinárodní subsystém regulovaný principy a normami akceptovanými členy režimu, které omezují užití síly v mezinárodním prostředí. (Ben-Yehuda & Sandler 2002: 7)
- **International security:** koordinace založená na sdílených, šířeji (nejen vojenských) definovaných, zájmech.

Realistická vs. liberální tradice

	realismus	liberalismus
struktura mezinárodního systému	materiální, statický, anarchický svépomocný (self-help) system	sociální, dynamický systém „governance“ bez vládnutí
koncepce bezpečnosti	akumulace moci	ekonomická a institucionální integrace
strategie	odstrašování vojenské aliance	demokratizace vláda práva
rozsah	pouze vojenská témata	více témat
mocenská struktura	distribuce moci	interdependence
rozhodování	legitimizace skrze mocenskou dominanci	demokratická legitimizace

Energetická bezpečnost: strategický přístup

“War, war never changes.”

- **Státo-centrismus**: stát je klíčový aktér.
 - Hlavním cílem je **přežití**.
 - Interakce států jsou regulovány mechanismem **rovnováhy moci**.
 - **Energetické komodity (EK)** jsou považovány za **zdroj moci**.
 - EK jako **příčiny i prostředky konfliktu**.
 - Omezené množství EK: **hra s nulovým součtem**.
 - Důraz na **relativní zisky/ztráty**.
- Militarizace energetická témata (**logika války**, Ciuta 2010)

Energetická bezpečnost: tržní přístup

“It’s the economy, stupid!”

- **Oslabený** státo-centrismus: pluralita aktérů (MVZ organizace, firmy)
 - Hlavním cílem je „**subsistence**“.
 - Interakce aktérů regulovány **tržním mechanismem**.
 - **Energetické komodity (EK)** jsou považovány za **zdroj bohatství**.
 - Neomezené množství EK: **hra s nenulovým součtem**.
 - Důraz na **absolutní zisky**.
- Ekonomizace energetických témat (**logika subsistence**, Ciuta 2010)

Energetická bezpečnost mezi geopolitikou a trhy

	strategický	tržní
relativní / absolutní zisky	relativní: omezené (vzácné) zdroje	absolutní: neomezené zdroje
povaha „hry“	nulový součet: omezené (vzácné) zdroje	nenulový součet: neomezené zdroje
kooperativní mód	bilaterální vztahy	multilaterální vztahy mezinárodní režimy
vztah stát-trh	stát kontroluje trh	autonomie trhu
percepce energetických komodit	strategické komodity	běžné tržní komodity